

GYVIEJI ARCHYVAI

Rasti ir atpažinti 11-os partizanų ir jų rėmėjų palaikai

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras praneša, kad pavyko surasti ir atpažinti 11-os ginkluoto pasipriešinimo dalyvių ir jų rėmėjų palaikus

Bolius Sotnikas-Milžinas
1918–1949

Gimė Macevičių kaime (Kapčiamiesčio vls.), augo lenkų kariškio Jano šeimoje. Tėvas anksti žuvo, keturis vaikus vargingai augino mama. Tarpukariu Lietuvos kariuomenėje Bolius tarnavo ulonu.

1944 m. pradėjo slapstytis nuo priverstinės tarnybos okupantų kariuomenėje, greitai priėmė priesaiką ir tapo Šarūno rinktinės III būrio (vėliau – Vytenio tėvūnija) partizanais.

Žuvo 1949 m. kovo 9 d. prie Norkūnų kaimo gerai įrengtame bunkeryje su J. Barkausku-Vėjūnu.

Antanas Šerkšnas-Bijūnas
1921–1947

Gimė Vilkanastrų kaime (Leipalingio vls.), augo vidutinio ūkininko septynių vaikų šeimoje. Baigė Leipalingio progimnaziją, vėliau mokėsi Šakių gimnazijoje. Studijavo Vytauto Didžiojo universiteto Medicinos fakultete, baigė 2 kursus.

1944 m. vasarą pradėjo slapstytis nuo priverstinės tarnybos okupantų kariuomenėje. Po kelių mėnesių prisijungė prie Puščios partizanų, buvo Vytenio tėvūnijos vado Bučionio-Ažuolo adjutantas.

Žuvo 1947 m. birželio mėn. 15 d. Dulgininkų ir Valančiūnų kaimų sandūroje per čekistų pasalą, parengtą pagal trijų Lazdijų MGB agentų parodymus.

Vladas Amšiejus-Neris
1924? –1949

Gimė Žeimių kaime (Merkinės vls.). Buvo J. Grušausko-Siaubo (Karininko Juozapavičiaus tėvūnija) vadovaujamo būrio partizanas. Žuvo kartu su ryšininkais Z. Ašembergaite-Večkienė, Vytautu Kauzonu ir partizanu P. Videika-Klevu 1949 m. lapkričio 14 d., buvusiam partizanui B. Polockui-Tigrui, ką tik tapusiam sovietų agentu-smogiku, sukvietus fiktyvų pasitarimą dėl pagalbos neva ką tik susidūrimą su čekistais išgyvenusiems partizanams.

Petras Videika-Klevas
1930–1949

Gimė 1930 m. birželio 30 d. Perlojos kaime (Nedzingės vls.), augo kelių sargo devynių vaikų šeimoje.

Kurį laiką mokėsi Perlojos pradinėje mokykloje, vėliau šeima persikėlė į Navikų kaimą (Merkinės vls.). Šeima žemės neturėjo, gyveno iš tėvo – valstybės tarnautojo – pajamų.

Į partizanų priimtas, kai sulaukė pilnametystės, buvo Šarūno rinktinės Juozapavičiaus tėvūnijos Gruodžio būrio partizanas.

Žuvo 1949 m. lapkričio 14 d. Panaros miške (Merkinės vls.) kartu su ryšininkais Z. Ašembergaite-Večkienė, Vytautu Kauzonu ir partizanu Vladu Amšiejumi-Nerimi sovietų agentui sukvietus fiktyvų pasitarimą.

Vytautas Kauzonas
1931–1949

Gimė 1931 m. balandžio 17 d. Ulčičių kaime (Merkinės vls.), augo pasiturinčių ūkininkų trijų vaikų šeimoje. Buvo vyriausias vaikas, dėl to ruošėsi paveldėti ūkį.

Baigė Ulčičių pradinę mokyklą, Liškiavos progimnaziją. Laisvalaikio mėgo dailės darbus, meistravo baldus.

Lietuvą užėmus sovietams, tetos, partizanų ryšininkės Zosės Ašembergaitės-Večkienės paragintas įsitraukė į partizanų ryšininkų gretas, padėjo Karininko Juozapavičiaus tėvūnijos partizanams.

Žuvo kartu su Z. Ašembergaite-Večkienė ir dviem partizanais 1949 m. lapkričio 14 d. sovietų agentui sukvietus fiktyvų pasitarimą.

Alfonsas Bubnelis
1931–1947

Gimė ir augo Leipalingyje. Leipalingio čekistų suimtas, šeimai nepaaiškinus priežasčių, namo nebeįgrįžo. 1991 m. jo palaikai rasti užkasti buvusios Leipalingio NKVD būstinės kieme.

Pabaiga. Pradžia Nr. 14

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras

Žmonės KGB pinklėse

*S. Matukonio 1988 m. vasario 3 d. raštas Liet. KGB 1 skyriaus viršininkui pulkininkui V. Karinauskui. Tikrinamas Jonas Marcevičius, g. 1920 m. JAV, nuo 1922 m. gyvena Marcinkonyse. Jo tėvas Juozas Marcevičius, motina Domicelė Marcevičienė. Marcinkonyse gyvena žmona Domicelė Tamulevičiūtė-Marcevičienė ir brolis Julius Marcevičius. Duktė Birutė Marcevičiūtė-Smetonienė-Šilanskienė gyvena Varėnoje ir dirba rajono Vykd. k-to Finansų skyriuje, o duktė Ona Marcevičiūtė-Jakavonienė Varėnos gelžbetonio gamykloje. Kompromituojančios medžiagos apie Marcevičius nėra, o ar kas iš jų giminių gyvena užsienyje, vietos senbuviai nežino.

*Į bylą Nr. 1270 patekę keli 1950 m. dokumentai. Vienas – Varėnos rajono teritorijoje gyvenančių repatriantų sąrašas pagal 1950 m. rugpjūčio 1 d. būklę. Sąrašą patvirtinęs MGB Varėnos r. sk. viršininkas Vasiljevas. Beveik visi repatriantai yra buvę Vokietijoje ir Austrijoje. Sąraše 55 žmonės. Nurodyta, iš kokių vietų jie kilę, kur buvę už Lietuvos ribų, kokioje okupacinėje zonoje Vokietijoje atsiderė baigiantis karui ir kada grįžę į savo kraštą. Iš Oriolo srities kilęs rusas Vladimiras Tichonovas išvykęs iš Varėnos, varėniškis Stanislovas Brodskis miręs, Julius Budėnas Milvydos kaime „miško broliu“ nušautas. Domininkas Jonys iš Dubičių, Vaitiekus Kašėta iš Rudnios valsč. Kašėtų ir Petras Černiauskas iš Glūko k. iškeldinti. D. Jonys ir V. Kašėta bene bus tarnavę lenkų V. Anderso armijoje, paskui internuoti Anglijoje. Sąraše trūksta Štuthofu lageryje buvusio varėniško Adolfo Palevičiaus.

Vasiljevo prašymu MGB Druskininkų m. sk. vyr. operigaliojinis leitenantas Balyšėvas 1950 m. rugpjūčio 6 d. parengė Marcinkonių, Šklėrių ir Kabelių apylinkėse gyvenančių repatriantų sąrašą. Jame yra per įvairius patikrinimo ir filtravimo punktus grįžusių 30 asmenų pavardės. Tai daugiausia darbams į Vokietiją okupantų išvežti žmonės, taip pat vyrai, tarnavę Lenkijos kariuomenėje ir 1939 m. patekę į vokiečių nelaisvę. Rugpjūčio 8 d. Balyšėvas surašė Marcinkonių, Šklėrių ir Kabelių apylinkėse gyvenusių repatriantų, kuriems nėra užvestos filtracinės bylos ir kuriuos reikia išsamiai patikrinti (kai kurios pavardės yra ir rugpjūčio 6 d. sąraše). Iš rugpjūčio 8 d. sąrašo 65 pavardžių kelios pavardės kažkodėl pakartotos. Pabaigoje rašoma, kad filtracinių bylų nėra ir čia pat prirašyta: „Filtracinės bylos yra Varėnos m.

VRM“ (turėtų būti VRS).

Lietuvos KGB 2 valdybos 1 skyriaus 3 poskyrio operigaliojinis vyr. leitenantas Saryčėvas 1962 m. sausio 16 d. parengė įvairiu laiku į Lietuvą grįžusių reemigrantų ir repatriantų sąrašą. Jame paminėta 313 asmenų. Įrašytas Jonas Urbanas, 1959 m. iš Urugvajaus grįžęs į Varėnos r. Pečiulių kaimą, bet paskui prirašyta, kad tokio kaimo mūsų rajone nėra. Iš Argentinos 1956 m. grįžęs Jonas Čenkus mirė 1962 m. Puodžiūose.

*1963 m. rugpjūčio 1 d. Čiope (miestas Ukrainos Užkarpatės srityje, geležinkelio mazgas) užregistruota iš Urugvajaus grįžtanti Boublis Petra, g. 1906 m. Iš Lietuvos Petrė išvažiavo 1930 m. ieškodama darbo, nuo 1930 m. iki 1963 m. gyveno Montevidėjuje, dirbo įvairių fizinių darbų. Mažaraštė. Iš Druckūnų kilusi buv. Gecevičiūtė ištekejė 1926 m., gyveno Perlojoje. Petrė Baublys (Baublienė) Urugvajuje priklausė emigrantinei lietuvių organizacijai „Colectividad Lituana en Uruguay“ (Lietuvių centras Urugvajuje). P. Baublienei nemokant rusiškai, kalbėtasi per vertėją A. Lukošūną. Anketa užpildęs KGB Ukainos Užkarpatės sr. vyr. operigaliojinis kapitonas V. Šadrinas. Duktė Marija Raulušaitienė gyvena Trakiškuose, brolis Zigmas Gecevičius Sibire, ištremtas 1948 m. Su P. Baubliene vėliau, 1964 m. sausio 17 d., kalbėjosi KGB Varėnos sk. vyr. operigaliojinis kapitonas Kuzminas – tekstas pusketvirtu mašinos rašymo puslapio. Vyras Jonas Baublys, kilęs iš kairiakrantės Perlojos, 1929 m. bandė išvažiuoti į Argentiną, bet dėl akių ligos sugrąžintas atgal. Ji viena 1930 m. spalio mėn. išvyko į Urugvajų, o likęs vyras dirbo pas Perlojos kunigą virėju. Urugvajaus pilietybės jį nepriėmė. Tarp jos paminėto antitarybinio Lietuvių kultūros klubo 7-nių narių yra Jonas Česnulevičius iš Mančiagirės, atvykęs 1929 m., buvęs klubo pirmininku.

KGB Druskininkų m. sk. kapitonas P. Kuras 1968 m. liepos 17 d. surašė pažymą apie tikrinimo bylą Nr. 26 dėl reemigrantės Petrės Baublienės. Tikrinimo byla jai užvesta 1963 m. spalio 30 d. remiantis atitinkama TSRS KGB 1955 m. lapkričio 30 d. direktyva. Nustatyta, kad moteris priešiška veikla neužsiėmė, gyveno normaliai pas dukterį, buvęs vyras dirbo Perlojoje laiškanesiu ir gyveno su kita moterimi. Tikrinimas nutrauktas 1968 m. liepos mėn. P. Baublienė mirė 1979 m. rugsėjo 17 d.

*Saugumietis Švėgžda 1968 m. liepos 14 d. išaiškines Varėnos rajone 3 asme-

nis be TSRS pilietybės: Vojevodskis Vladislavas Valteris, g. 1905 m., turi JAV pilietybę, ligonis, nedirba, gyvena Pikiškių (?) kaime; Utovka Marija, g. 1890 m., gyv. Balbotuose, turi Lenkijos pilietybę; Jazukevič Ananina, g. 1890 m., gyv. Kareivonyse, Lenkijos pilietė.

V. Cikanavičius 1978 m. birželio 22 d. rašė Liet. KGB 1 skyriaus viršininkui V. Karinauskui. Varėnoje gyvena Piotras Orechovas, kurio žmona Frosinija Orechova, g. 1928 m. Urugvajuje, Montevideo m., į Lietuvą atvykusi 1933 m. su tėvu Mamantijum Jegorovu, 1945 m. gavo tarybinę pilietybę, gyveno Rokiškyje. F. Orechova 1978 m. vasario 21 d. gavo naują pasą.

Neturintys dokumentų, kad jie gimę užsienyje, keli žmonės kreipėsi dėl naujų pasų. Ieva Šefer, g. 1915 m. JAV. Gyvena Antakalnyje, jos tėvas – Aleksas Navickas ir motina Liudvika Švedaitė-Navickienė, vyras Gotlibas Šeferis. Anelė Palevičienė, g. 1910 m. Njujorke, į Lietuvą atvyko 1911 m. su tėvu Juozu Jankausku ir motina Marijona Jankauskas, vyras Petras Palevičius yra pensininkas. Jonas Bankauskas, g. 1920 m. Bostone (JAV), į Lietuvą atvyko 1922 m., gyvena Kucakiemyje, kartu gyvena žmona Antanina.

*KGB Vilniaus m. skyriaus vyr. operigaliojinis kapitonas Bulanovas 1985 m. sausio 29 d. priėmė agento Broniaus agentūrinį pranešimą apie šaunamuosius ginklus. Valkininkų apyl. Naujųjų Macelių kaime Stanislovas Kurkulionis turi medžioklinį šautuvą, nors nėra Medžiotojų draugijos narys, t. y. šautuvas nelegalus. Be to, vyras perpardavinėja samogoną, kurį perka savo kaime; dirba jis medkirčiu miško pramonės ūkyje. P. Kuras kovo 1 d. patvirtinęs, jog reikalą aiškinaši Varėnos r. Vidaus reikalų skyrius; samogono rasta, bet medžiokl. šautuvo nerasta. „Pats Kurkulionis S. J. yra šizofrenikas ir pykstasi su kaimynais.“

P. Kuro 1985 m. kovo 18 d. pažyma. Pirčiupių muziejuje kovo 17 d. nuo 11 val. iki 13 val. buvo 5 žmonių grupė: 3 kanadiečiai, vertėjas ir šoferis. Kanadiečiai fotografavo paminklą ir eksponatus muziejuje. Prašė duoti žmogų, kuris po kaimo tragedijos liko gyvas. Jiems buvo pristatytas Stasys Jalmokas, apie 1944 m. įvykius papasakojęs objektyviai. Paklaustas, ar atleido tiems, kurie sudėgino jo artimuosius, Jalmokas apsiverkė ir pasakė, „kad niekada.“

Tęsinys. Pradžia Nr. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13

Vytautas Valentinas
ČESNULIS